

1. Demografický vývoj

Sídelní struktura

Historie osídlování

Rozhodujícím faktorem vývoje osídlování území Plzeňského kraje byly přírodní geografické podmínky a významná strategická poloha území. První osídlenci se usazovali jednak v lokalitách vhodných k zemědělskému využívání půdy, jednak v místech s rozmanitým přírodním bohatstvím a v neposlední řadě i na trasách významných obchodních cest. Vzhledem k členitosti území dnešního Plzeňského kraje docházelo zejména ve východní a jižní části území, v místech s příznivými klimatickými a geografickými podmínkami vhodnými pro zemědělskou činnost, ke vzniku malých hospodářských usedlostí. Typická pro tuto oblast je značná roztržitost sídelních jednotek (vesnic, osad a samot). Větší sídelní jednotky (řemeslná a manufakturní centra) pak vznikaly především v západní a severní části kraje, v lokalitách, které se vyznačovaly relativně velkými ložisky nerostného bohatství, rozvinutou řemeslnou a manufakturní výrobou a především nevhodnými klimatickými podmínkami pro zemědělskou výrobu. K výraznému osídlení území došlo až od 7. století. Významnou historickou úlohu v osídlování sehrály i některé důležité momenty v historii osídlování kraje jako je založení klášterů (Kladruby, Teplá, Chotěšov aj.), vznik nových královských měst, vliv husitského hnutí, třicetiletá válka, zrušení nevolnictví a průmyslová revoluce v 19. století. Došlo též k vytváření nejnižších článků samosprávy – **obcí**. Do osídlování kraje výrazně zasáhl v této době i rozvoj a budování železničních tratí.

Novodobá historie osídlení kraje

Pro poválečné období je charakteristická výrazná migrace a změna národnostní struktury (organizovaný odsun německého obyvatelstva a příliv českých a slovenských obyvatel do vylidněných oblastí). V důsledku kolektivizace zemědělství v období po roce 1948 dochází k budování státních statků a zemědělských družstev v nově osídlovaných oblastech při západní hranici. Návrat k demokratickým principům v 90. letech minulého století s sebou přináší i změny v samosprávě měst a obcí a tím v konečném důsledku i změny v sídelní struktuře Plzeňského kraje.

Změny v sídelní struktuře kraje

Vývoj sídelní struktury Plzeňského kraje měl v uplynulých letech značně proměnlivý charakter provázený integračními (slučování malých obcí) a desintegračními (zánik a rušení některých částí obcí) procesy. Po válečné stabilizaci bylo v roce 1961 na území kraje celkem 773 obcí, po roce 1970 se jejich počet v důsledku integrace snížil na 307 obcí (rok 1980). K 1. 1. 1990 dosáhl pokles svého minima 258 obcí, po roce 1989 se v důsledku politických změn některé obce osamostatnily, takže k 1. 1. 1991 měl Plzeňský kraj 445 obcí. Proces vzniku dalších samostatných obcí pokračoval až do roku 1993, kdy se počet obcí téměř stabilizoval kolem 500 obcí. Od roku 2003 až do současnosti se počet obcí Plzeňského kraje ustálil na hodnotě 501 obcí. K 31. 12. 2010 měl Plzeňský region 501 obcí, 1 539 částí obcí a 56 obcí se statutem města.

Města a městské obyvatelstvo....

Vznik královských měst se datuje od 13. a 14. století, jedná se o města ležící zejména na významných trasách obchodních cest vedoucích do Bavorska a Saska. Některá města svůj statut ztratila v minulých dobách a nyní ho opětovně získala zpět. K 31. 12. 2010 bylo v Plzeňském kraji 56 obcí se statutem města (tj. 11,2% z celkového počtu obcí). V období posledního desetiletí vzrostl počet měst o 6, tzn. o 21,7% proti roku 2000. Z hlediska struktury osídlení připadá na městské obyvatelstvo v roce 2010 téměř 68% z celkového počtu obyvatel kraje. Podíl městského obyvatelstva stoupl za posledních pět let o 1,2 procentního bodu. Z celkového počtu měst jedna čtvrtina má více než 5 000 obyvatel. Nejvyšší četnost měst je ve velikostní skupině obcí od 2 tis. do 10 tis. obyvatel (34 měst, tj. 60,7%). Zvláštní postavení má krajské město Plzeň s počtem obyvatel 168 808 k 1. 1. 2011. Na území města a jeho perifériích žije trvale téměř 30% veškerého obyvatelstva Plzeňského kraje. Tento stav je způsoben zejména vysokou koncentrací průmyslu, stupněm industrializace, podílem zahraničních investic i zvyšující se koncentrací obchodu a služeb do centra kraje.

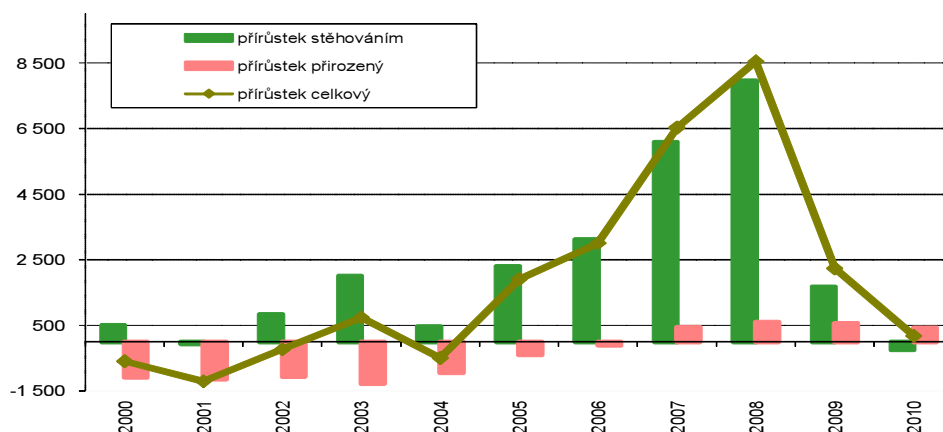
Urbanizace, suburbanizace a velikostní skupiny obcí

Nejvíce urbanizovanou oblastí Plzeňského kraje s výjimkou města Plzně je okres Klatovy (2 města nad 10 tis. obyvatel). Naopak nejméně okresy Plzeň-jih, Rokycany a Domažlice. Hodnota jejich podílu měst na celkovém počtu obcí se pohybuje cca od 8 do 9%. Především v okrese Plzeň-jih, kde pouze města Přeštice a Dobřany přesáhla hranici 5 tis. obyvatel, blízkost města Plzně jako mimořádně atraktivního centra (dojíždka za prací a do škol, koncentrace obchodu a služeb, pracovní příležitosti, aj.) ovlivňuje absenci dalších větších měst. Z analýzy velikostních skupin obcí je zřejmý výrazný posun mezi velikostní skupinou nejmenších obcí (do 199 obyv.) a kategorií (200-499 obyv.). Zatímco počet obyvatel během posledních pěti let v nejnižší velikostní kategorii obcí klesá, v následující skupině zaznamenává za stejné období rostoucí trend (o 6,1%). Nejvíce **měst** se vyskytuje v kategorii od 1 tis. do 5 tis. obyvatel. V sídelní struktuře lze v posledním desetiletí pozorovat výrazné změny související s nastupujícím procesem, tzv. **suburbanizace** (proměna způsobu života, přesun do předměstských částí-obcí). Nová bytová výstavba v okolí měst, zejména Plzně s sebou přináší i růst počtu obyvatel v přilehlých menších obcích v blízkosti centra (Plzeň – Vejprnice, Zruč – Senec, Tlučná, Štěnovice, Třemošná, aj.). Jedním z pozitiv tohoto procesu je i posílení a zlepšení životních podmínek v obcích v zázemí měst, ať už se jedná o nové pracovní příležitosti či zlepšení současné infrastruktury.

Vývoj počtu obyvatel Počet obyvatel i nadále roste

K 31. 12. 2010 žilo v Plzeňském kraji 572 045 obyvatel, z toho 50,6% žen. Ve srovnání s předchozím rokem 2009 došlo k mírnému populačnímu nárůstu o 182 osob, tj. 0,3‰. Až do roku 2005 se v posledních dvaceti letech ve většině období objevoval úbytek, který byl ojediněle (v letech 1993 a 2003) vystřídán mírným přírůstkem. Výrazně vysoký přírůstek obyvatel se datuje k létům 2007 a 2008. **Celkový přírůstek obyvatelstva** v roce 2008 dosáhl v relativním vyjádření výše 15,1‰ a byl nejvyšší od roku 1990. Následně se zpomaluje tempo růstu obyvatel až na 0,3‰ v roce 2010. Nejvyšší podíl na dosaženém přírůstku v roce 2010 má zejména okres Plzeň-sever (10,3‰) a naopak téměř polovina okresů vykazuje úbytek, z toho nejvyšší okres Plzeň-město (-5,2‰). Ve srovnání s ostatními kraji je Plzeňský kraj šestým nejméně lidnatým krajem v České republice. V celém sledovaném období posledních pěti let byla celková výše kladného přírůstku ovlivněna téměř z devadesáti procent **migrací**, avšak v roce 2010 se v Plzeňském kraji tento trend obrací ve prospěch **přirozeného přírůstku**.

Graf č. 1 Přirozený přírůstek a přírůstek stěhováním v kraji v letech 2000 až 2010

...vlivem přirozené měny

Přirozený přírůstek (obyvatelstva) je definován jako rozdíl mezi počtem živě narozených dětí a celkovým počtem zemřelých za stejné období. Za posledních dvacet let poprvé od roku 2007 dosáhl přirozený přírůstek kladné hodnoty, tzn., že převažuje počet živě narozených dětí nad počtem zemřelých. V posledním roce sledovaného období (rok 2010) se narodilo o 426 dětí více, než kolik zemřelo obyvatel. Nejvyšší hodnoty rozdílu mezi živě

...ale zejména migrace, s výjimkou roku 2010

Stěhování vnitřní a zahraniční

Plzeňský kraj patří mezi kraje s vyšším podílem cizinců

Demografické události

Porodnost od roku 2008 mírně klesá

narozenými a zemědělnými obyvateli bylo dosaženo v roce 2008, a to 600 osob. V přepočtu na 1 000 obyvatel středního stavu dosáhl přirozený přírůstek v roce 2010 hodnoty 0,7‰ a řadí tak Plzeňský region v mezikrajském srovnání na 8. místo v České republice. Největší podíl na dosaženém výsledku mají v relativním vyjádření okresy Plzeň-sever (2,3‰) a Tachov (2,4‰).

S výjimkou let 1991, 2001 a 2010 dosahoval **migrační přírůstek** v posledních dvaceti letech vždy kladných hodnot, z nichž řádově několikanásobně vyšší v letech 2007 a 2008. Poslední rok sledovaného období (2010) již jeho vliv na celkový přírůstek obyvatel slábne, především vlivem klesajícího počtu přistěhovaných cizinců. Od roku 2008, kdy došlo ke kulminaci přílivu cizinců, klesl v roce 2010 počet přistěhovaných cizinců o téměř tři čtvrtiny. Tato situace je důsledkem ekonomické situace v období doznívající hospodářské krize s dopadem na situaci na trhu práce. V celém sledovaném období zaujímal Plzeňský kraj v mezikrajském srovnání třetí místo v České republice. Vlivem snížení přírůstu stěhování v roce 2010, vyjádřeno v relativním údaji 0,4‰, kleslo umístění regionu na 8. místo v rámci republiky.

Stěhování se celkový stav obyvatelstva snížil v roce 2010 o 244 osob. V roce 2010 se přistěhovalo do Plzeňského kraje 4 828 osob, z toho 1 418 ze zahraničí (tj. 29,4% z přistěhovaných celkem). Počet vystěhovaných činil 5 072 osob, z toho v rámci České republiky 86,8%. **Vnitřní** migrací ubylo v Plzeňském kraji 990 osob, naopak vlivem **zahraničního** stěhování přibylo v regionu 746 osob.

Zvláštní kategorií obyvatelstva jsou **cizinci**. V roce 2010 žilo na území Plzeňského kraje 25 175 cizinců (bez azylantů), tj. 4,4% z celkového počtu obyvatel kraje. Z celkového počtu cizinců v České republice jich žilo v Plzeňském kraji 5,9%. Počet cizinců za posledních deset let v regionu vzrostl téměř trojnásobně. Z hlediska věkového složení převládají osoby v produktivním věku, zejména ve věkové kategorii 20 až 45 let. Podstatnou část cizinců podle státní příslušnosti tvoří cizí státní příslušníci z Ukrajiny (cca jednu třetinu celkového počtu cizinců v kraji), Vietnamu a Slovenska (cca jednu pětinu). Téměř polovina cizinců je soustředěna do okresu Plzeň-město. Další zvýšený výskyt cizinců zaznamenávají příhraniční okresy Domažlice, Klatovy a Tachov, a to zejména vietnamské státní příslušnosti. U přibližně 40% cizinců se z hlediska cizinecké legislativy jedná o trvalý pobyt na území kraje, u zbytku o dlouhodobé povolení pobytu. Plzeňský kraj se v mezikrajském srovnání **podílu cizinců (bez azylantů) na obyvatelstvu** v posledních létech pohybuje mezi třetím a čtvrtým místem v rámci České republiky.

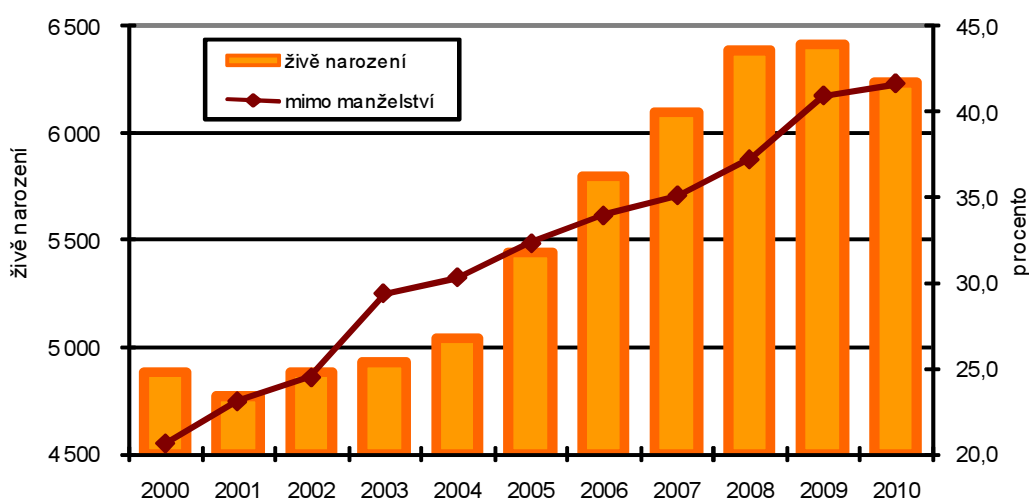
V roce 2010 se v Plzeňském kraji živě narodilo 6 242 dětí. Přestože za poslední desetiletí vzrostl počet živě narozených dětí o 15%, ve srovnání s rokem předchozím klesl o 2,7%. I když ukazatel **porodnosti**, definován jako počet živě narozených dětí připadajících na 1 000 obyvatel středního stavu, dosáhl v roce 2008 nejvyšší hodnoty 11,3‰, od tohoto období mírně klesá až na hodnotu 10,9‰. Jedním ze základních faktorů ovlivňujících výši porodnosti je analytické srovnání údajů o počtu živě narozených dětí s odpovídajícím množstvím žen v reprodukčním věku. Pokles porodnosti je do jisté míry i důsledkem odeznívání období nejvyšší plodnosti u početně silnějších ročníků žen z konce 70. let minulého století. V reprodukčním chování žen dochází k některým výrazným změnám. Průměrný věk matky při narození dítěte vzrostl za posledních deset let o 2,7 let tedy na 29,8 let v roce 2010. V retrospektivním pohledu je ve věkovém složení rodiček patrný výrazný posun ve věkových kategoriích, zatímco v roce 2001 činilo zastoupení žen (rodiček) ve věkové kategorii 30 až 34 let 17%, v roce 2010 již dosáhlo podílu 36%, tzn. zvýšení o 19 procentních bodů, stejně tak ve věkové kategorii 35 až 39 let činilo zvýšení 8 procentních bodů. Naopak u nižších věkových kategorií rodiček došlo k výraznému snížení podílů (v kategorii 20 až 24 let o 15 procentních bodů za uplynulých deset let). Tato skutečnost potvrzuje současný trend posunu mateřství do vyššího věku zejména z důvodů zajištění optimálních ekonomických i existenčních podmínek. Téměř polovina živě narozených dětí

Roste počet dětí narozených mimo manželství

byla podle pořadí prvním dítětem matky, průměrný věk matky při narození prvního dítěte se zvýšil za posledních deset let o 2,6 až na 27,8 let. Výrazně stoupl i počet narozených dvojčat, proti roku 2001 se zvýšil o 62 porodů, tzn. 77,5%. **Úhrnná plodnost** měřená počtem živě narozených dětí na jednu ženu v reprodukčním věku (15 až 49 let) se v roce 2010 proti předcházejícímu období mírně snížila, a to na 1,49.

V manželství se z celkového počtu živě narozených dětí v roce 2010 narodilo 3 641 dětí, tj. 58,3% z celkového počtu živě narozených. Mimo manželství se narodilo 2 601 dětí, což představuje 41,7%. Ve srovnání s rokem 2009 vzrostl podíl těchto dětí o 0,7 procentního bodu. Ze srovnání s rokem 2001 lze nalézt trend postupného růstu tohoto počtu, který stoupl za toto období o 18,6 procentních bodů. V mezikrajském srovnání se řadí Plzeňský kraj podílem živě narozených dětí mimo manželství na páté místo v rámci České republiky za Karlovarský, Ústecký, Liberecký a Moravskoslezský kraj.

Graf č. 2 Živě narození a podíl narozených mimo manželství v kraji

Dlouhodobě klesá počet potratů

Míra potratovosti vyjádřená počtem potratů na 1 000 obyvatel středního stavu s mírnými odchylkami klesá. Zatímco v roce 2001 činila 5,0‰, v roce 2010 již jen 4,2‰. Toto snížení bylo způsobeno zejména snížením počtu umělých přerušení těhotenství (dále jen UPT). Nárůst zaznamenal počet samovolných potratů, kde vážným rizikem může být i pozdní mateřství a z něho vyplývající zdravotní komplikace. Značný pokles se objevuje u **indexu potratovosti** měřeným počtem potratů celkem na 100 narozených. Zatímco na počátku desetiletí dosahoval hodnoty 57,0, v roce 2010 již pouze 38,8. Stejná situace nastává i u relativního ukazatele počtu UPT na 100 narozených. Hodnota tohoto ukazatele se snížila ze 41,6 v roce 2001 na 21,4 v roce 2010. Nejčastěji docházelo k potratům u žen ve věku 25 až 40 let a téměř stejně u vdaných i svobodných. K UPT docházelo z více jak 20% ze zdravotních důvodů. Úhrnná potratovost se za uplynulé desetiletí snížila o 0,10.

Úmrtnost téměř stagnuje...

Úmrtnost měřena počtem zemřelých na 1 000 obyvatel v posledním desetiletí s výjimkou roku 2003 téměř stagnovala (pohybovala se kolem 10‰), v roce 2010 dosáhla 10,2‰. Ve srovnání s rokem 2001 to znamenalo pokles o 0,6 procentního bodu. V Plzeňském kraji zemřelo v roce 2010 celkem 5 816 osob. Ve srovnání s předcházejícím rokem to bylo o 43 osob méně. Rozdílná úmrtnost mezi oběma pohlavími je patrná z věkové struktury. Větší počet mužů než žen umírá v mladším věku. Ženy se v porovnání s muži dožívají vyššího věku, proto jich i ve vyšších ročnících umírá více. Zatímco v roce 2010 zemřelo 28,3% mužů ve věkové skupině 15 až 64 let a 71,1% ve věku nad 65 let, žen zemřelo ve věkové skupině 15 až 64 let 13,2% a ve věku nad 65 let 86,2%. Hlavní důvod, proč muži umírají více v mladších ročnících, spočívá v jejich riskantnějším způsobu života. Muži dosahují v porovnání s ženami většího počtu tragických úmrtí. Ženy v důsledku péče o potomstvo mají silnější

<i>Příznivý vývoj má ukazatel naděje dožití</i>	a odolnější organismus, a proto se dožívají vyššího věku. Příznivý vývoj v Plzeňském kraji má ukazatel naděje dožití při narození vyjádřený jako počet let, které má naději prožít osoba v současnosti narozená při současných podmínkách úmrtnosti (také střední délka života). Naděje dožití při narození se během uplynulého desetiletí zvýšila o 2,79 na 74,89 let u mužů a o 2,11 na 80,14 let u žen. V porovnání s celorepublikovým průměrem je naděje dožití při narození v roce 2010 v Plzeňském kraji u mužů o 0,6 vyšší a u žen je naopak o 0,3 nižší. Tyto výsledky řadí Plzeňský kraj při hodnocení v celorepublikovém srovnání tohoto ukazatele na 4. místo u mužů a 11. místo u žen. Naděje dožití při narození mužů i žen si po celé desetiletí udržuje téměř neměnný rozdíl mezi oběma pohlavími.
<i>Nejčastější příčiny úmrtí...</i>	Nejčastější příčinou úmrtí jsou nemoci oběhové soustavy (téměř polovina zemřelých) a zhoubné novotvary, na které zemřelo 26,9% osob z celkového počtu zemřelých. Stejně tak tomu bylo i u obou pohlaví (mužů i žen). Na nemoci oběhové soustavy (infarkt, ischemická choroba, cévní poruchy apod.) zemřelo 45% mužů ze zemřelých celkem a 55% žen. Opačná situace je u zhoubných novotvarů, mužů zemřelo 31% a žen pouze 23% z celkových úmrtí. Specifickou položkou příčin úmrtí jsou sebevraždy. V uplynulém období byl jejich vývoj proměnlivý. Nejvyšší počet sebevražd se objevuje v roce 2003 (107) a nejnižší v roce 2009 (74). Z hlediska rozdílného pohlaví byl větší počet sebevražd jako příčina úmrtí zaznamenán u mužů. V roce 2010 spáchalo sebevraždu 88 osob, z toho připadá na muže 73% a na ženy 27%.
<i>Novorozenecká a kojenecká úmrtnost má variabilní charakter</i>	Novorozenecká úmrtnost vyjádřená počtem dětí zemřelých ve věku 0-27 dní připadající na 1 000 živě narozených dětí ve stejném období měla za uplynulé desetiletí proměnlivý charakter a pohybovala se v rozmezí od 1,0‰ do 2,4‰. V roce 2010 dosáhla hodnoty 1,1‰, což znamená zvýšení proti roku 2009 o 0,2. Svoji dosaženou hodnotou se Plzeňský kraj pohybuje pod republikovým průměrem (1,7‰) a řadí se v rámci republikového srovnání na 3. místo v České republice. Vývoj kojenecké úmrtnosti, definované jako počet dětí zemřelých ve věku 0-364 dní připadající na 1 000 dětí živě narozených ve stejném období, již není tak příznivý. Přestože její hodnota od roku 2001 klesla z 3,6‰ na 2,9‰ v roce 2010, pohybuje se nad republikovým průměrem a mezi kraji se dělí o 10. a 11. místo s krajem Jihočeským.
<i>Počet sňatků až na výjimky klesá</i>	V Plzeňském kraji bylo v roce 2010 uzavřeno celkem 2 545 manželství, což představuje druhý nejnižší počet za uplynulé desetiletí (za rokem 2009). Proti předchozímu období bylo uzavřeno o 17 sňatků více. Největší podíl na celkovém počtu uzavřeným manželství v kraji měly okresy Klatovy, Plzeň-město a Plzeň-sever. Průměrný věk ženicha při sňatku byl 34,7 let a nevěsty 31,7. Průměrný věk při prvním sňatku byl u ženicha 30,7 let a nevěsty 28. Téměř u třech čtvrtin párů vstupovali do manželství svobodní snoubenci a jednalo se o první sňatek. Podle státního občanství se jednalo u nevěsty i ženicha z téměř 95% o české občany. V přepočtu na 1 000 obyvatel u ukazatele tzv. sňatečnosti lze zaznamenat až na ojedinělé výjimky klesající trend. V roce 2010 dosáhl ukazatel sňatečnosti hodnoty 4,4‰ a vyrovnal se tak republikovému průměru.
<i>Rozvodovost již opět mírně stoupá</i>	V roce 2010 bylo v Plzeňském kraji rozvedeno 1 626 manželství, tj. o 5,4% více než v předchozím roce. Nejčastěji jsou rozváděna dlouhodobá manželství v trvání 15 a více let. V roce 2010 v Plzeňském kraji rozvody dlouhodobých manželství představovaly 42,3% z rozvodů celkem. Více jak polovina rozvodů se týkala manželství s nezletilými dětmi (nejvíce s 1 až 2). U většiny párů (78,4%) se jednalo o rozvod první. Průměrný věk při rozvodu byl 42,3 let u mužů a 39,3 let u žen. V retrospektivním pohledu se tento věk zvyšuje. Zatímco v roce 2001 průměrný věk rozvádějícího se muže byl 38,4 let a ženy 35,6 let, v roce 2010 je v průměru o 4 roky vyšší. Stejně tak průměrný věk při prvním rozvodu. Nejčastější příčinou rozpadu manželství jsou rozdílné povahové rysy, názory a zájmy (u více jak třech čtvrtin rozvádějících se). V přepočtu na 1 000 obyvatel (ukazatel rozvodovosti) je situace obdobná jako u absolutních počtů rozvodů. Relativní ukazatel rozvodovosti dosáhl v roce 2010 hodnoty 2,8 a zařadil tak kraj v republikovém měřítku na čtvrté nejnižší místo v České republice (2,9) spolu s Hl. městem Prahou a krajem

Index rozvodovosti se pohybuje pod republikovým průměrem

Věková struktura

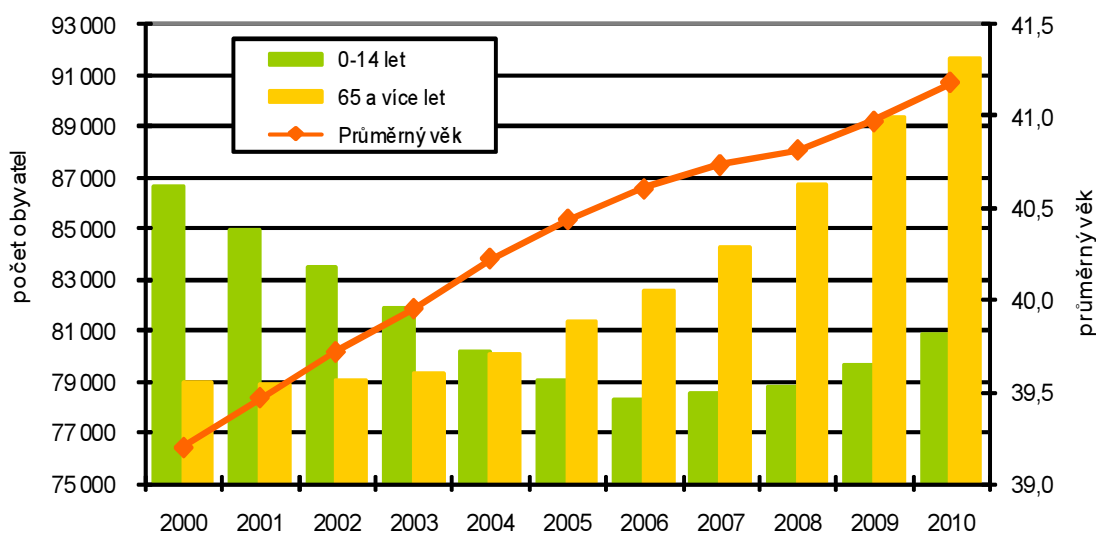
Obyvatelstvo v Plzeňském kraji stárne rychleji než obyvatelstvo v České republice

Olomouckým. Nejvyšší rozvodovost v rámci kraje vykazují okresy Plzeň-město, Rokycany a Tachov.

Index rozvodovosti vyjádřený počtem rozvodů připadajících na 100 uzavřených sňatků dosáhl v roce 2010 hodnoty 63,89. Kromě roku 2003, kdy připadalo na 100 sňatků 72,5 rozvodů, byl index rozvodovosti v roce 2010 nejvyšší za uplynulých deset let. V rámci kraje bylo nejvíce rozvodů na 100 sňatků v okrese Tachov (70,6) a nejméně v okrese Domažlice (58,2). V mezikrajském srovnání dosáhl Plzeňský kraj v roce 2010 páté nejnižší hodnoty. V relaci s republikovým průměrem je hodnota kraje nižší než republikový průměr o 1,96.

Obyvatelstvo Plzeňského kraje patří v rámci republiky k nejstarším obyvatelům hned za Hl. městem Prahou a krajem Královéhradeckým, o třetí pozici se dělí s krajem Zlínským. V roce 2010 dosáhl **průměrný věk** obyvatelstva kraje 41,2 let (muži 39,8, ženy 42,5 let), což převyšuje republikový průměr o 0,4 léta. Za uplynulé období se jedná o dlouhodobý pozvolný nárůst, kdy se průměrný věk zvýšil o 1,7 roku (u mužů 1,8 a u žen 1,7 roku). Současně s tímto nárůstem došlo i ke změně **věkové struktury**. Zatímco v roce 2001 tvořila dětská složka 15,5% celkového počtu obyvatel a senioři (65 a více let) 14,3%, v roce 2010 se tento poměr obrátil. Dětská složka v roce 2010 tvoří 14,1% obyvatelstva a senioři 16,0%. V roce 2004 nastal obrat ve prospěch seniorů. Stejný trend se projevuje i u žen a mužů.

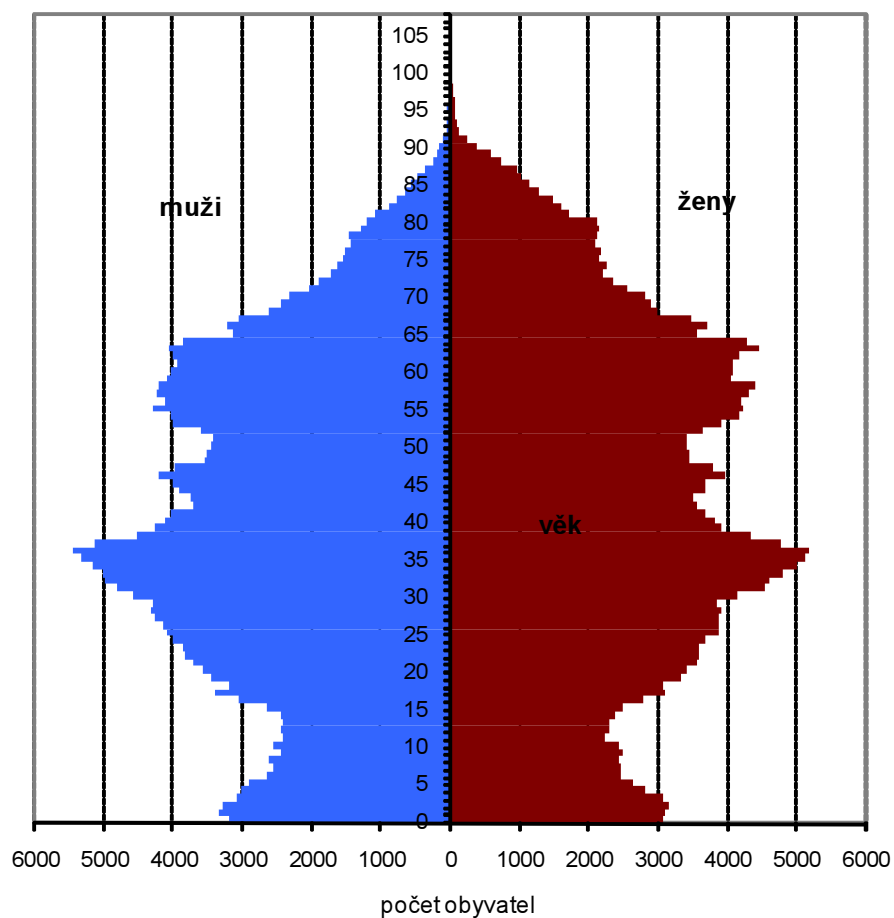
Graf č. 3 Obyvatelstvo v předproduktivním a poproduktivním věku a průměrný věk v kraji

Index stáří jako základní indikátor stárnutí populace

Relativním ukazatelem pro charakteristiku vývoje věkové struktury a základním indikátorem stárnutí populace je **index stáří** konstruovaný jako poměr seniorské složky (65 a více let) a dětské složky (0-14 let). Stárnutí dokumentuje vývoj tohoto ukazatele v retrospektivním pohledu. Zatímco v roce 2001 představoval hodnotu 92,9, každoročním zvýšením dosáhl v roce 2010 hodnoty 113,4 obyvatel starších 65 let připadajících na 100 dětí ve věku 0-14 let. Stejně tendence se projevují i u indexu stáří podle pohlaví (mužů a žen) s tím rozdílem, že zatímco u mužů je stále ještě počet dětí věkové kategorie 0-14 let větší než seniorů (65 a více let). U žen poprvé překročil index stáří hranici 100 v roce 1997. V mezikrajském srovnání se Plzeňský kraj s hodnotou indexu stáří pohyboval na 3. až 4. místě, od roku 2008 má již čtvrtý nejvyšší index stáří v České republice.

Graf č. 4 Věkové složení obyvatelstva kraje k 31. 12. 2010

Graf č. 5 Věková struktura obyvatel v roce 2010

